

EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ

Evropski sklad za regionalni razvoj (v nadaljnjem besedilu: Sklad) je eden glavnih finančnih instrumentov kohezijske politike Evropske unije. Njegov namen je zmanjšati razlike v razvitosti evropskih regij in zaostanek v razvoju regij z najbolj omejenimi možnostmi. Posebna pozornost je namenjena regijam z resnimi in trajnimi naravnimi ali demografskimi omejitvami, kot so najsevernejše regije, ki so zelo redko poseljene, ter otoške, čezmejne in gorske regije.

PRAVNA PODLAGA

Členi od 174 do 178 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.

Uredba (EU) št. 1301/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in o posebnih določbah glede cilja „naložbe za rast in delovna mesta“ ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1080/2006.

CILJI

Člen 176 PDEU določa, da je Sklad namenjen pomoči pri odpravljanju največjih razvojnih neravnovesij v regijah EU. Ta cilj dosega s podpiranjem:

- razvoja in strukturnega prilagajanja razvojno zaostalih regij;
- preobrazbe nazadujočih industrijskih regij.

Skład ima za obdobje 2014–2020 dva glavna cilja, in sicer:

- naložbe za rast in delovna mesta – za krepitev trga dela in regionalnih gospodarstev;
- evropsko teritorialno sodelovanje – za krepitev čezmejnega, nadnacionalnega in medregijskega sodelovanja v EU.

Sredstva za prvi cilj bodo dodeljena regijam iz treh različnih kategorij:

- bolj razvitim regijam, katerih BDP na prebivalca presega 90 % povprečja EU;
- regijam v tranziciji, katerih BDP na prebivalca je med 75 % in 90 % povprečja EU;

— manj razvitim regijam, katerih BDP na prebivalca je nižji od 75 % povprečja EU.

Sklad podpira tudi trajnostni razvoj mest. Vsaj 5 % sredstev Sklada za posamezno državo članico je treba nameniti celostnim ukrepom za trajnostni razvoj mest za reševanje gospodarskih, okoljskih, podnebnih, demografskih in socialnih izzivov na mestnih območjih.

Podrobnosti glede dodelitve in prihodnje porabe sredstev Sklada so določene s partnerskimi sporazumi. To so strateški dokumenti, ki jih vsaka država članica pripravi s sodelovanjem regionalnih in socialnih partnerjev.

TEMATSKA USMERITEV

Ker Sklad prispeva k strategiji Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast, je usmerjen predvsem v njena prednostna področja. Ta so:

- a. raziskave in inovacije,
- b. informacijske in komunikacijske tehnologije,
- c. mala in srednja podjetja,
- d. spodbujanje nizkoogljičnega gospodarstva.

Kolikšen delež sredstev je treba nameniti posameznim prednostnim področjem, je odvisno od kategorije regije, ki prejema pomoč. Bolj razvite regije morajo vsaj 80 % prejetih sredstev Sklada nameniti za vsaj dve od teh prednostnih področij in vsaj 20 % za nizkoogljično gospodarstvo. Regije v tranziciji morajo vsaj 60 % prejetih sredstev Sklada nameniti za vsaj dve od teh prednostnih področij in vsaj 15 % za nizkoogljično gospodarstvo. Manj razvite regije morajo vsaj 50 % prejetih sredstev Sklada nameniti za vsaj dve od teh prednostnih področij in vsaj 12 % za nizkoogljično gospodarstvo.

PRORAČUN IN FINANČNA PRAVILA

Unija bo v programskem obdobju 2014–2020 kohezijski politiki namenila več kot 350 milijard EUR, kar znaša 32,5 % njenega celotnega proračuna. Od tega je Skladu dodeljenih 199 milijard EUR. To vključuje 10,2 milijarde EUR za evropsko teritorialno sodelovanje in 1,5 milijarde EUR posebnih dodelitev za najbolj oddaljene in redko poseljene regije.

Stopnja sofinanciranja, ki se zahteva za projekte, financirane iz Sklada, je prilagojena razvitosti zadevnih regij. V manj razvitih (in najbolj oddaljenih) regijah lahko Sklad financira največ 85 % stroškov projekta. V regijah v tranziciji lahko financira največ 60 % stroškov projekta, v bolj razvitih regijah pa največ 50 %.

PREDLOG ZA KOHEZIJSKO POLITIKO EU PO LETU 2020

Evropska komisija je maja 2018 predlagala več uredb o kohezijski politiki EU po letu 2020. Med njimi sta:

- uredba o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu;
- uredba o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg).

V teh predlogih sta ohranjena sedanja cilja Sklada: „naložbe za delovna mesta in rast“ ter „evropsko teritorialno sodelovanje“.

V njih je ohranjena tudi tematska usmeritev v dve glavni prednostni področji: podpora inovacijam, digitalnemu gospodarstvu ter malim in srednjim podjetjem, ki se zagotavlja v okviru strategije pametne specializacije (PO1); bolj zeleno, nizkoogljično in krožno gospodarstvo (PO2). Evropska komisija je predlagala tudi seznam dejavnosti, ki naj jih Sklad ne bi podpiral, in sicer naj ne bi neposredno podpiral velikih podjetij, letališke infrastrukture (razen v najbolj oddaljenih regijah) in nekaterih dejavnosti ravnanja z odpadki (npr. njihovega odlaganja na odlagališča).

Evropski svet je julija 2020 dosegel dogovor o dolgoročnem proračunu EU za obdobje 2021–2027. Na podlagi njegovega stališča bo v programskem obdobju 2021–2027 približno 200,36 milijarde EUR dodeljenih Skladu (vključno z 7,93 milijarde EUR za evropsko teritorialno sodelovanje in 1,93 milijarde EUR posebnih dodelitev za najbolj oddaljene regije).

Te uredbe bodo sprejete po rednem zakonodajnem postopku, v katerem je Evropski parlament enakovreden Svetu Evropske unije. To pomeni, da bosta morali instituciji še pred koncem leta 2020 doseči soglasje o pravilih glede Sklada v prihodnosti.

Evropski parlament je glede predlogov Komisije stališče v prvi obravnavi sprejel marca 2019.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Evropski parlament je pri pripravi nove zakonodaje o strukturnih in investicijskih skladih enakovreden Svetu Evropske unije. Uredba o Skladu za obdobje 2014–2020 je bila sprejeta po rednem zakonodajnem postopku, v katerem ima Parlament neomejeno pravico, da predlaga spremembe. Parlament je v pogajanjih o kohezijski politiki EU za obdobje 2014–2020 dosegel, da se je povečala prožnost pri uporabi pravil o tematski usmeritvi in prednostnih področjih pri naložbah. Poleg tega je okrepil podporo, ki se v okviru Sklada zagotavlja mestom in celostnim mestnim politikam.

Marek Kołodziejcki
08/2020

